

**ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ**

**Χαιρετισμός της Υπουργού Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας
κ. Αθηνάς Μιχαηλίδου
στην Ημερίδα με θέμα: «Εκπαίδευση κατά του Ρατσισμού»**

**Πέμπτη 23 Μαρτίου 2023, 8:30 π.μ.
Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου, Λευκωσία**

Είναι με ιδιαίτερη χαρά που βρίσκομαι πίσω στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, υπό έναν διαφορετικό πλέον ρόλο, για να κηρύξω τις εργασίες της Ημερίδας «Εκπαίδευση κατά του Ρατσισμού». Όπως όλοι και όλες γνωρίζουμε, το σχολικό περιβάλλον χαρακτηρίζεται από πολλαπλές μορφές ετερότητας, άλλες περισσότερο γνωστές στη δημόσια σφαίρα -όπως η εθνικότητα, η εμφάνιση, το φύλο- και άλλες λιγότερο γνωστές -όπως ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η ταυτότητα φύλου, η αναπηρία, οι πεπιοθήσεις που αναζητούν αναγνώριση, σεβασμό και προστασία. Σε αυτές τις συνθήκες, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί για όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας ένα περιβάλλον ασφάλειας, σεβασμού της διαφορετικότητας, μη διάκρισης και ισότητας, όπου όλοι οι μαθητές και οι μαθήτριες θα μπορούν να απολαύσουν στο μέγιστο τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες που τους προσφέρονται.

Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, οποιαδήποτε εκδήλωση ρατσιστικής συμπεριφοράς πρέπει να εντοπίζεται, να αναγνωρίζεται και να αντιμετωπίζεται έγκαιρα και αποφασιστικά. Σε αντίθετη περίπτωση, η συμπεριφορά αυτή και η απουσία αντιμετώπισής της πληγώνει τα θύματα, όχι μόνο ως άτομα αλλά και ως μέλη της ομάδας εναντίον της οποίας στρέφεται, ενώ επιφέρει σοβαρές επιπτώσεις σε ολόκληρη τη σχολική κοινότητα. Η δημιουργία ενός απαλλαγμένου από τον ρατσισμό σχολικού περιβάλλοντος συμβάλλει ουσιαστικά στην οικοδόμηση μιας κοινωνίας δικαιοσύνης.

Αριθμός ερευνών στο κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα, περιλαμβανομένης και της δουλειάς του κεντρικού ομιλητή για σήμερα, Καθηγητή Σπύρου Σπύρου, εδώ και χρόνια έχουν αναγνωρίσει πολλαπλές λειτουργίες του ρατσισμού στη σχολική καθημερινότητα και τονίζουν την ανάγκη για

επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα διαφορετικότητας και ρατσισμού, αλλά και την ανάγκη δημιουργίας και εφαρμογής πολιτικής κατά του ρατσισμού σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης. Ο ρατσισμός αφορά στο κάθε σχολείο, στον κάθε μαθητή, στον κάθε εκπαιδευτικό, στους γονείς και, κατ' επέκταση, σε ολόκληρη την κοινωνία. Είναι υποχρέωση όλων μας να βεβαιωθούμε ότι όλα τα πρόσωπα απολαμβάνουν στο βέλτιστο το αγαθό της παιδείας, χωρίς διακρίσεις και χωρίς εκφοβισμούς. Την ίδια στιγμή, υποχρέωσή μας είναι να παροτρύνουμε και να ενθαρρύνουμε τους δέκτες οποιασδήποτε ρατσιστικής συμπεριφοράς να το καταγγέλλουν, προστατεύοντάς τους από τυχόν δυσμενείς συνέπειες. Δημιουργούνται, έτσι, παράλληλα, συνθήκες εμπιστοσύνης για διερεύνηση των περιστατικών, βελτιώνονται οι συνθήκες μάθησης και αναβαθμίζεται το σύνολο της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Γνωρίζουμε ερευνητικά ότι το ουσιαστικότερο μέτρο πρόληψης και καταπολέμησης των διακρίσεων, της μισαλλοδοξίας και του ρατσισμού είναι η ανάπτυξη και η συστηματική εφαρμογή συγκεκριμένης και ξεκάθαρης πολιτικής κατά του ρατσισμού σε επίπεδο σχολείου. Η ανάπτυξη και η εφαρμογή ενός τέτοιου Κώδικα ανταποκρίνεται σε σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) προς όλα τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου. Στο πλαίσιο αυτό, το Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας (ΥΠΑΝ) ετοίμασε το 2016 λεπτομερείς προδιαγραφές για την ανάπτυξη και εφαρμογή ενός Κώδικα Συμπεριφοράς κατά του Ρατσισμού και ενός Οδηγού Διαχείρισης και Καταγραφής Ρατσιστικών Περιστατικών, δηλαδή την Αντιρατσιστική Πολιτική. Συγκεκριμένα, στη Γενική Πολιτική Σύσταση Νο 106 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας, η Επιτροπή συστήνει όπως, μέσω της σχολικής εκπαίδευσης, καταπολεμηθεί ο ρατσισμός και οι ρατσιστικές διακρίσεις στο σχολείο. Εισηγείται όπως αυτό γίνει μέσα από μια μόνιμη πολιτική, που να περιλαμβάνει τη σύσταση ενός συστήματος παρακολούθησης ρατσιστικών περιστατικών, την υιοθέτηση μέτρων προστασίας των θυμάτων και εκπαιδευτικής, κατά βάση, διαχείρισης των περιστατικών. Στα μέτρα αυτά μπορούν να περιλαμβάνονται η επιβολή αυστηρών και ανάλογων κυρώσεων και η υιοθέτηση ενός Κώδικα Συμπεριφοράς κατά του Ρατσισμού και των Ρατσιστικών Περιστατικών. Η ECRI συστήνει, επίσης, όπως επιμορφωθεί όλο το διδακτικό προσωπικό, ώστε να εργάζεται σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον ανταποκρινόμενο στις ανάγκες των μαθητών/τριών με διαφορετικά υπόβαθρα και να ενημερώνεται για θέματα ρατσισμού, ρατσιστικών διακρίσεων, ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των

σχετικών νόμων. Σκοπός είναι το διδακτικό προσωπικό να εμποδίζει άμεσες ή έμμεσες εκδηλώσεις ρατσισμού και ρατσιστικών διακρίσεων στα σχολεία, αντιδρώντας έγκαιρα και αποτελεσματικά.

Η συστηματική εφαρμογή της αντιρατσιστικής πολιτικής του ΥΠΑΝ στη σχολική μονάδα, με τη λειτουργική συμπερίληψή της στο σχολικό πρόγραμμα, και η διαχείριση των ρατσιστικών περιστατικών με συνέπεια και σταθερότητα, συνδράμουν στη δημιουργία ενός σχολικού περιβάλλοντος, στο οποίο κάθε παιδί νιώθει καλά ανεξαρτήτως των οποιωνδήποτε ιδιαίτεροτήτων του.

Οι σύγχρονες κρίσεις σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο δημιούργησαν νέα δεδομένα ως προς τη σύνθεση του μαθητικού πληθυσμού και στην Κύπρο. Στις σχολικές τάξεις φοιτά ένας μεγάλος αριθμός παιδιών με μεταναστευτική και προσφυγική βιογραφία. Το δεδομένο αυτό συντείνει στη συσσώρευση γλωσσικού και πολιτισμικού πλούτου, ενώ ταυτόχρονα δημιουργεί κάποιες ιδιαίτερες ανάγκες ενδυνάμωσης των παιδιών αυτών εκπαιδευτικά αλλά και κοινωνικά. Για τους πιο πάνω λόγους, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού τον Μάρτιο του 2011 έδωσε εντολή για τη σύσταση Διατμηματικής Επιτροπής για την ένταξη των παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία στο κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα, η οποία να αποτελείται από εκπροσώπους όλων των Διευθύνσεων και Υπηρεσιών του Υπουργείου. Στο πλαίσιο των εργασιών της Επιτροπής χαρτογραφήθηκε η υφιστάμενη κατάσταση στη Δημοτική και Μέση Γενική Εκπαίδευση και ετοιμάστηκε σχέδιο δράσης για τη διαχείριση των θεμάτων που σχετίζονται με την ένταξη των παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία στα σχολεία της Κύπρου, μέσα από μια ολιστική προσέγγιση. Τον Μάιο του 2016 εγκρίθηκε Κείμενο Πολιτικής από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και στη βάση αυτού οι διευθύνσεις κλήθηκαν να υιοθετήσουν το περιεχόμενό του καθώς και να καταρτίσουν σχέδιο δράσης για την υποδοχή και ένταξη των παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία στο κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα.

Ως εκ τούτου, η ένταξη των παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία στο εκπαιδευτικό σύστημα και γενικότερα στην κοινωνία, απαιτεί οι προσπάθειες των σχολείων που τα υποδέχονται, να γίνονται υπό μια ολιστική προσέγγιση. Οι προσπάθειες αυτές είναι σημαντικό να γίνονται προς τη σωστή κατεύθυνση και υπό τη σωστή οπτική, που προσβλέπει στον σεβασμό του πολιτισμικού και

γλωσσικού τους κεφαλαίου, όπως και της ψυχολογικής στήριξής τους σε περιπτώσεις προσφυγιάς και τραυματικών βιωμάτων.

Περαιτέρω, «το σχολείο για όλους», όπως συχνά γίνεται αναφορά στο συμπεριληπτικό σχολείο, υποστηρίζει αλλά και υποστηρίζεται από τις πολιτικές του Υπουργείου Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας και το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης. Το σχολείο της συμπερίληψης προάγει τις αρχές του δημοκρατικού εκπαιδευτικού συστήματος, ενώ δομείται και πλαισιώνεται από τις οικουμενικές αρχές της εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Παράλληλα, η υπογραφή από την Κυπριακή Δημοκρατία διεθνών Συμβάσεων όπως:

- η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού,
 - η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας, γνωστή ως Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης,
 - η Σύμβαση Λανζάρτε του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του παιδιού από τη σεξουαλική εκμετάλλευση και τη σεξουαλική κακοποίηση,
 - οι Συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας,
 - η πιο πρόσφατη έκκληση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για θέσπιση ευρωπαϊκής οδηγίας για την πρόληψη και καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας,
- αποτελούν σημαντικά, δεσμευτικά εργαλεία που συμβάλλουν ουσιαστικά στη διαμόρφωση των Πολιτικών του Υπουργείου μας για ποιοτική και συμπεριληπτική εκπαίδευση.

Η σημερινή Ημερίδα αποτελεί, επίσης, θεωρώ, ένα βήμα προς την υλοποίηση του Προγράμματος Διακυβέρνησης του Προέδρου της Δημοκρατίας για την επόμενη πενταετία. Θα ήθελα να τονίσω την έμφαση που δίνεται στην ανθρωποκεντρική προσέγγιση στην εκπαίδευση με στόχο τη θεμελίωση αρχών, αξιών και δεξιοτήτων που διακρίνουν δημοκρατικούς και κριτικά σκεπτόμενους ενεργούς πολίτες της κοινωνίας μας. Μέσα από τις προτάσεις μας στοχεύουμε στη διαμόρφωση ενός εκπαιδευτικού συστήματος στο οποίο το κάθε παιδί, η κάθε νέα και ο κάθε νέος θα έχουν την ευκαιρία να καλλιεργούν τα ταλέντα και τις ικανότητές τους στον μέγιστο βαθμό. Συγκεκριμένα, ανάμεσα στις δεσμεύσεις του Προγράμματος Διακυβέρνησης περιλαμβάνεται η μείωση αριθμών μαθητών/τριών ανά τμήμα σε σχολεία με μεγάλο αριθμό παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία και η καλύτερη κατανομή τους, έτσι ώστε να διευκολυνθεί η εκπαιδευτική διαδικασία, στοχεύοντας παράλληλα στη μείωση των ποσοστών πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Επιπλέον, θα επιδιωχθεί ο περαιτέρω

εμπλουτισμός των εκπαιδευτικών μας προγραμμάτων με δράσεις που προάγουν την ενσυναίσθηση, την πρόληψη, αντιμετώπιση φαινομένων σχολικού εκφοβισμού, την καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης, την ισότητα των φύλων και τον σεβασμό στη διαφορετικότητα. Έχει, επίσης, τεθεί ως στόχος η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του Κώδικα Συμπεριφοράς κατά του Ρατσισμού στα σχολεία και του Οδηγού Διαχείρισης και Καταγραφής Ρατσιστικών Περιστατικών, με στόχο την αναβάθμιση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και δράσεων, τα οποία ενδυναμώνουν τα σχολεία και καλλιεργούν μια ισχυρή στάση πρόληψης απέναντι στα περιστατικά οποιασδήποτε διάκρισης.

Κλείνοντας, θα ήθελα να συγχαρώ θερμά το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, την Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους πρόσφυγες στην Κύπρο, με την οποία έχουμε διαχρονική συνεργασία, καθώς και όλους και όλες όσοι συνεργάστηκαν για την υλοποίηση της σημερινής Ημερίδας.

Εύχομαι κάθε επιτυχία στις εργασίες της Ημερίδας.